

О. В. Гладкий

Об'єднані Арабські Емірати

ОБ'ЄДНАНІ АРАБСЬКІ ЕМІРАТИ (ОАЕ) – держава в Західній Азії, у північно-східній частині Аравійського півострова. Межує на Пд. та Зх. з Саудів. Аравією, на Пд. Сх. – з Оманом. Сухопутні кордони проходять через пустелі і чітко не визначені. Омивається Перською та Оман. затоками. Пл. 83,6 тис. км². Насел. 9 856 612 осіб (2021). Столиця – м. Абу-Дабі (1512 тис. осіб). Найбільші міста (тис. осіб): Дубай (2921), Шарджа (1737), Ель-Айн (767). Адм.-територ. поділ – федерація, що складається з 7-ми еміратів, кожен з яких є абсолют. монархією. Офіц. мова – арабська; поширені також англ., гінді, малай., тагал., урду. Віросповідання: мусульмани-суніти (80 %), мусульмани-шиїти (15 %), також християни, буддисти, індуїсти. За даними ООН, іммігранти складають бл. 87,9 % від заг. кількості насел. Грош. одиниця – дирхам ОАЕ, або емірат. дирхам. Найвищий орган влади – Вища рада федерації, до складу якої входять правителі еміратів. Для прийняття рішень потрібна більшість голосів (кожен емірат має один голос) із обов'язк. згодою правителів 2-х найбільших за тер. і чисельністю насел. еміратів – Абу-Дабі та Дубай. Вища рада федерації обирає зі свого складу терміном на 5 р. президента (допускається переобрання без будь-яких обмежень; від 2004 – шейх Халіфа бін Заїд Аль Нахайян), який також обіймає посади голови Вищої ради федерації та Вищої ради з питань нафти. Є дорадчий орган парламент. типу – Федерал. нац. рада (її чл. призначають еміри строком на 2 р.), що складається з представників впливових племен, ділових кіл, інтелігенції. На місц. рівні судочинство провадять федерал. суди (крім еміратів Дубай, Абу-Дабі та Рас-ель-Хайма) або правителі еміратів. Політ. партії й організації заборонені. ОАЕ – чл. ООН, Ліги араб. держав, Організації іслам. співробітництва, ОПЕК.

Віддавна тер. сучас. ОАЕ була заселена араб. племенами. У 19 ст. ці землі перейшли під протекторат Великої Британії (від 1853 – Оман Договірний). 1971 утвор. незалежну державу шляхом об'єдн. 6-ти еміратів (Шарджа, Абу-Дабі, Дубай, Умм-ель-Кайвайн, Аджман, Ель-Фуджайра). Їх правителі підписали тимчас. конституцію, що згодом стала постійною. 1972 до складу ОАЕ увійшов також емірат Рас-ель-Хайма. ОАЕ продовжують відігравати дедалі більшу роль у регіон. справах Зх. Азії: надання знач. екон. допомоги для стабілізації ситуації в Єгипті, приєднання до коаліції «Поразка-ІДІЛ», стратегічне партнерство у військ. кампанії під керівництвом Саудів. Аравії в Ємені. 15 вересня 2020 ОАЕ та Бахрейн за посередництва

США підписали у Вашингтоні мирний договір (т. зв. Авраамові угоди) з Ізраїлем, за яким визнали цю державу. Значну частину тер. становить пустел. рівнина, що на Пд. зливається з піщаною пустелею Руб-ель-Халі, на Сх. переходить у кам'янисте плато (згодом гори Хаджар), на Зх. – кам'янисту пустелю Ель-Джафура. Столиці еміратів розташ. на узбережжі Перської та Оман. заток. Клімат посушливий субтропічний. На Сх., в Ель-Фуджайрі, дещо менш спекотне й вологе літо завдяки близькості Індій. океану та гір. Середньомісячні температури коливаються від 20 до 35 °С, макс. – 50 °С. Кількість опадів становить бл. 100 мм на рік, у горах – 300–400 мм. Постій. річок немає. Рослинність представлена сухими травами й чагарниками. С.-г. угіддя займають 4,6 % тер., рілля – 0,5 %, пасовища – 3,6 %, ліси – 3,8 %. В оазах – виноградники, фінік. пальми, акації, тамариск, евкаліпт. дерево. У пустел. р-нах мешкають зайці, тушканчики, газелі, одnogорбий верблюд, деякі види ящірок і змій. Прибережні води Перської затоки багаті рибою (сардини, оселедець, скумбрія, мор. окунь і тунець) та перлами. Є павуко- і ракоподібні, багатоніжки, представники 24-х рядів комах. Корінна фауна перебуває на межі зникнення. З метою охорони ссавців саван і пустель (зокрема араб. антилопи та леопарда) створ. заповідник Бані-Яс на однойм. о-ві. Гол. мор. порти: Джебель-Алі, Рашид (обидва – Дубай), Зейд (Абу-Дабі), Міна-Халед (Шарджа). Міжнар. аеропорти знаходяться в Абу-Дабі, Дубаї, Шарджі, Рас-ель-Хаймі, Ель-Айні, Ель-Фуджайрі.

ОАЕ мають відкриту економіку з високим доходом та знач. річним профіцитом торгівлі. Основа економіки – видобуток нафти й газу. ВВП складає 421,077 млрд дол. США (2019), зокрема на одну особу – 67 119 дол. США. З відкриттям родовищ нафти в ОАЕ майже 60 р. тому країна зазнала знач. перетворень. Із пустел. регіону з доіндустріал. дрібнотовар. госп-вом кустар. типу вона перетворилася на сучасну державу з високим рівнем життя. Уряд збільшив витрати на створення робочих місць та розширення вироб. і соц. інфраструктури. Іноз. інвесторів в ОАЕ приваблюють зони вільної торгівлі, суттєві митні та податк. пільги. Світ. фінанс. криза 2008–09 та дефляція дещо сповільнили розвиток економіки держави. Залежність ОАЕ від нафти й нині залишається доволі високою. Це призводить до скорочення видатків уряду на деякі соц. програми, однак ОАЕ мають достатньо активів для покриття дефіциту бюджету. Осн. стратегія країни зосереджена на екон. диверсифікації (зокрема зменшено частку ВВП з нафтогаз. сектору до 30 %), просуванні країни як глобал. торг.-турист. центру, розвитку промисловості та створенні нових робочих місць завдяки покращенню рівня освіти та збільшенню зайнятості в приват. секторі. У нац. госп-ві країни домінують емірати Шарджа, Дубай і Абу-Дабі, зокрема виробництво 2-х останніх 2019 становило 95 % нац. продукту. Хоча країна має в ОПЕК одного представника, реально політику експорту та видобутку нафти визначає кожен емір самостійно на своїй території. Лідером нафтоперероб. промисловості є емірат Дубай, що має тривалу історію розвитку виробництва і торгівлі нафтою. Абу-Дабі, навпаки, зосереджений на розвитку нафтодобув. сектору. Деякі з пн. еміратів розвивають гірничодобувну пром-сть. У Дубаї в р-ні порту

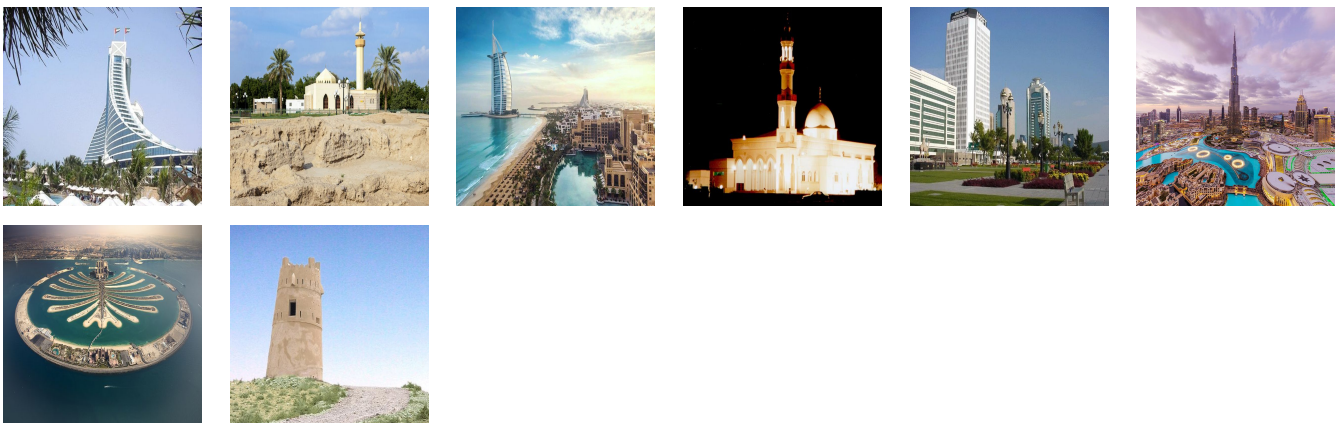
Джебель-Алі створ. вільну індустр. зону. Також тут знаходиться найбільший у світі сухий док, у якому ремонтують танкери місткістю до 1 млн т. В еміраті Шарджа діють підприємства легкої та цемент. промисловості. В еміраті Рас-ель-Хайма розміщені заводи з виробництва ліків, вибухових речовин, буд. матеріалів (цементу, буд. каменю, асфальту). Емірат Фуджейра поставляє на внутр. ринок мармур, вапняк, цемент, азбест, буд. блоки. Емірат Умм-ель-Кайвайн найбільше постраждав від кризи надвиробництва, оскільки внутр. ринок був уже насичений будматеріалами. У країні поширене ремісництво (виготовлення килимів, тканин, карбування на золоті та сріблі). С. госп-во складає незнач. відсоток ВВП країни, хоча уряд сприяє розвитку цієї галузі, зокрема надає субсидії фермерам, позики на придбання обладнання та його обслуговування, відшкодовує вартість добрив і посів. матеріалу. Розвинене тваринництво (велика рогата худоба, верблюди, вівці, кози). Вирощують фініки, виноград, зерн. культури, манго, банани, лимони, тютюн. Осн. постачальником с.-г. культур є емірат Рас-ель-Хайма. Нац. компанія з лісонасадження безкоштовно забезпечує школи, держ. установи й резиденції зеленими насадженнями. Обов'язковою умовою для будівництва заводу або ф-ки є створення навколо будівлі невеликого парку розміром від 200 до 300 га. Розвинене рибальство. Дубай – один зі світ. банків. офшор. центрів. Однією з осн. галузей економіки стає туризм, особливо з метою шопінгу. Деякі емірати отримують суттєві доходи від випуску пошт. марок. Бл. 85 % робочої сили складають емігранти. ОАЕ експортують нафту, золото, ювелірні вироби, телерадіомовне обладнання; осн. партнери: Індія, Японія, Саудів. Аравія, Швейцарія, Китай, Ірак. Імпортують золото, діаманти, ювелірні вироби, рафіновану нафту, пром. та продовол. товари; осн. партнери: Китай, Індія, США.

Визначні архіт. пам'ятки: в Дубаї – фортеця Аль-Фахіді (18 ст.), Бурдж-Халіфа (162 поверхи, вис. 828 м; найвищий хмарочос світу), готелі «Башта троянди» (72 поверхи, вис. 333 м; найвищий готель у світі), «Бурдж-ель-Араб» (60 поверхів, вис. 321 м), вежа Кайян (76 поверхів, вис. 307 м; найвища будівля у світі, перевернута на 90°), муз. фонтани (вис. струменів води до 150 м), опер. театр, Центр сучас. мистецтва Джаміля; в Абу-Дабі – вежі Аль-Бахар (парні вежі-хмарочоси), Столична брама (вежа, що падає; внесена до Книги рекордів Гіннеса як будівля з найбільшим кутом нахилу), Алдар HQ (будівля у формі мор. мушлі; перший у світі хмарочос округлої форми), мечеть шейха Заїда (найбільша мечеть в ОАЕ, площа 17 тис. м²), президент. палац Каср Аль-Ватан; у Шарджі – Парк пустелі (у складі – музеї природн. історії та ботан., дит. ферма та центр живої природи Аравії), заповідник «Васіт Ветланд», фортеця Аль-Хісн (19 ст.); у Фуджейрі – фортеця, нац. парк «Ваді Вурайя», істор. музей у фортеці Умм-ель-Кайвайн, мечеть Аль-Бадія; в Ель-Айні – фортеця Аль-Джахілі. В ОАЕ 2001–07 створ. 3 штучні архіпелаги, зокрема Пальма Джумейра в Дубаї. Держ. заклади вищої освіти відкриті тільки для громадян ОАЕ. Діють філії університетів Великої Британії, США, Німеччини, Іспанії та Франції, що приймають іноз. студентів і навч. їх за міжнар. системою. Серед найбільших ВНЗів – Амер. університети в Шарджі й Дубаї,

Університет ОАЕ, Університет науки, технологій та дослідж. Халіфа, Вищий технол. коледж, Університет Заїда (усі – Абу-Дабі), Університет Шарджі, Наук.-тех. університет Ель-Айна.

ОАЕ визнала незалежність України 2 січня 1992. Дипломат. відносини між країнами встановлені 15 жовтня 1992. У березні 1993 відкрито Посольство України в ОАЕ (Абу-Дабі), у серпні 2001 – Ген. консульство України в Дубаї. Від березня 2013 діє Посольство ОАЕ в Україні (Київ). 2003–21 відбулася низка офіц. візитів Президентів України до ОАЕ. У травні 2011 до України з офіц. візитом прибув міністр закордон. справ і міжнар. співробітництва ОАЕ шейх Абдулла бін Заїд Аль Нахайян. Між Україною та ОАЕ укладено 36 двосторон. документів (зокрема 13 міжуряд. угод), а також 24 міжвідомчі угоди та меморандуми. Заг. обсяг торгівлі товарами й послугами між країнами склав 900,4 млн дол. США (2020), зокрема товарами – 500 млн дол. США: експорт товарів з України до ОАЕ – 439,1 млн дол. США (переважно с.-г. продукція, метал), імпорт – 60,9 млн дол. США. На тер. ОАЕ функціонують понад 200 компаній з укр. капіталом. В ОАЕ відкриті представництва підприємств «Миронівський хлібопродукт», «Мотор Січ», «Інтерпайп», «Метінвест» тощо. 2017 в Україні розпочав інвестиц. діяльність один із найбільших у світі операторів на ринку контейнер. перевезень – емірат. компанія «DP World» (голова ради дир. Султан Ахмед бін Сулаєм є чл. Нац. інвестиц. ради при Президентові України). Від 1995 діє Міжуряд. укр.-емірат. комісія з питань торг.-екон. співробітництва. На тер. ОАЕ мешкають бл. 12 тис. українців. Останнім часом кількість укр. громади збільшується завдяки трудовим мігрантам. 2016 розпочала діяльність укр. школа вихід. дня «Софія» в Дубаї, 2019 – школа «Дивосвіт» в Абу-Дабі.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Самое высокое здание // Наука и жизнь. 2010. № 2/3;
2. Ойстач І. ОАЕ. Гіганти пустелі: вояж-колекція // Міжнар. туризм. 2010. № 4;
3. Курбанова Т. Встановлення дипломатичних відносин між Україною та ОАЕ // Актуал. проблеми міжнар. відносин. К., 2012. Вип. 104;

4. Альрашді А. Місце ОАЕ у міжнародних рейтингах щодо створення сприятливого інвестиційного клімату // Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 1.

Бібліографічний опис:

Об'єднані Арабські Емірати / О. В. Гладкий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75106>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).